СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 122. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 27-го ТРАВНЯ 1950. No. 122. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MAY 27, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ПОГОДИЛИСЯ НА ДОПУЩЕННЯ 340,000 СКИТАЛЬНИКІВ

Вашингтон, 25 травня. — Конференція між палатою репрезентантів і сенатом призвела до вирівняння незгідностей в новім законопроєкті для допущення імігрантів зі скитальщини. Досі звісно, що має бути допущених 340,000 усіх імігрантів зі скитальщини. Інші подробиці ще не оприлюднені, одначе вони стануть звісні незабаром. Теперішній закон вигасає 30 червня, отже перед тим мусить бути ухвалений закон. Закон під назвою „Акт про Переміщені Особи" з 1948 р. допускає 205,000 скитальців. Досі приїхало на підставі цього закону 150,000 людей. Новий законопроєкт ухвалений в палаті репрезентантів підвищує загальне число дипістів до 339,000, а сенатський біл до 359,000 осіб. Нова угода між обома палатами є отже компромісом.

ЧУЖИННА ДОПОМОГА ПОНАД ТРИ БІЛІОНИ.

Повний сенат 47 голосами проти 27 ухвали остаточно $3,121,450,000 на допомогу чужинним країнам в скарбовому році, який починається з днем 1 липня 1950. З цих грошей має піти значна частина на допомогу країнам на підставі Пляну Маршала, дальше на підмогу Китаєві й Кореї, а крім того на започаткування Точки Четвертої з інавгураційної промови Трумана, тобто на розбудову відсталих країн. Цей останній придпл був відкинений в сенаті при попередніх голосуваннях. Тому, що цей біл був уже ухвалений в палаті репрезентантів, він піде до підпису президента негайно.

СТОЛОШЕНО ТЕКСТ ТРИДЕРЖАВНОГО ПОРОЗУМІННЯ НАД СЕРЕДНІМ СХОДОМ.

Вашингтон. — Президент Труман оприлюднив текст порозуміння між Злученими Державами, Великобританією й Францією для управильнення висилки зброї до країн Середнього Сходу, щоб їх захоронити перед наїздом. Воєнні матеріяли мають піти до Держави Ізраїля й Арабії, одначе під умовою, що вони не будуть вести війни між собою.

ДОЛЛЕС ІДЕ ДО ЯПОНІЇ В СПРАВІ МИРУ.

Джан Фостер Доллес, республіканський дорадник департаменту стейту, виїде з початком найближчого місяця до Японії, щоб обговорити з ґенералом Доґлесом МекАртуром можливості заключення миру між Японією й Злученими Державами. У тому часі мали б відвідати Японію теж секретар оборони Луї Джансон і голова спільних ген. штабів, генерал Омар Н. Бредлі.

ЗГОРІЛО 33 ОСІБ ПРИ ЗУДАРІ ТРАМВАЮ В ШІКАҐО.

На південній частині — Савт Сайд — міста Шікаґо зударився електричний трамвай з вантажним автом, яким везли газоліну, а в наслідок зудару повстав вибух. Катастрофа трапилася в четвер в год. 6.30 ввечір, коли вуличний рух досягає вершка. У вибуху згоріли майже всі подорожні в трамваю і шофер газолінового авта, разом 33 осіб. Тому, що газоліна обляла сусідні будинки, згоріло пять домів, з яких 50 осіб осталося без даху над головою. Було теж 50 попарених серед пішеходів на вулицях 62 і Савт Стріт, де саме сталося нещастя.

ОТВОРИЛИ ТУНЕЛЬ ПОПІД МОРСЬКУ ПРОТОКУ ДО БРУКЛИНА.

Тунель з південного кінчика дільниці Мангеттен в Ню Йорку до Гованус Парквей при Гемилтон Стріт у Брукліні, попід морську протоку, яка обливає остров Говернор Айленд, отворено в четвер серед відповідних церемоній. У них взяв участь посадник міста Вилієм О'Двайер, кардинал Френсис Спелман і інша знать. Є це найдовший підводний тунел в Америці, бо тягнеться 9,117 стіп. Ним мають їздити авта й товарові вози за оплатою. Його збудовано коштом $80,000,000 впродовж десяти років. Тому, що є вигляди, що з Бруклина буде прокопаний тунель попід морську протоку до острова Статен Айленд, посадник міста назвав теперішній тунель злукою Сходу з Заходом. Статен Айленд є злучений двома мостами з сушею: одним до Бейону, другим до Перт Амбою, у стейті Ню Джерзі.

СТРАЙК В АТОМОВИХ ЗАВОДАХ У ТЕННЕСІ.

Овк Ридж, у стейті Теннесі. — „Дикий" тобто неодобрений юнією страйк вибух при будові нових заводів для атомової енерґії. Будова має коштувати 227 мільйонів. Роботу покинули 700 робітників.

ХОЧУТЬ ОБМЕЖИТИ РУХ СОВЄТСЬКИХ ДИПЛОМАТІВ.

Вашингтон. — Персонал російської й румунської амбасад може незабаром дістати з департаменту стейту заборону виїздити зі столиці до інших міст без спеціяльного дозволу. Уряд зробить це тому, що американські дипломати в Росії не сміють виїздити з Москви на провінцію без дозволу НКВД. Таке саме обмеження для совєтських дипломатів придумує Франція й Англія за порозумінням з Вашингтоном. Плянується теж подібне обмеження для дипломатів Чехії, Польщі й Угорщини, бо всі вони представляють совєтську владу.

ТРИ МІЛЬЙОНИ ПІДРОБЛЕНИХ ДОЛЯРІВ ДЛЯ КУБИ.

Тайна Служба арештувала трьох мужчин і одну жінку в Ню Йорку, а одного чоловіка в Маямі, на Флориді, за підроблення американських долярів вартости трьох мільйонів долярів, які мали бути продані на острові Куба на шкоду тамошнього уряду. Спекулянти стояли на службі заговірників, які хотіли у такий спосіб дістати гроші на викликання революції в сусідній Домініканській Республіці. За двох арештованих зажадано запоруку в висоті $100,000, на інших по $50,000 і $25,000.

НЕБЕЗПЕКА ПОВЕНІ У ВИНИПЕҐУ МИНУЛА.

Винипеґ. — Командант канадської частини армії для ратунку поводян заявив перед газетними репортерами, що він не дає дальших доручень населенню втікати з міста перед повінею.

ІВАН ФРАНКО

Бюст Поета в Українському Культурному Городі в Клівленді, виконаний Олександром Архипенком. В тому самому Городі є пам'ятники Володимира Великого, Тараса Шевченка, Богдана Хмельницького і МихайлаГрушевського. Український Культурний Город в т.зв. Городі Націй в Парку Ракефелера в Клівленді, був створений Об'єднаними Українськими Організаціями міста Клівленду і святочно відкритий в неділю, дня 2-го червня 1940-го року, отже точно десять років тому. З нагоди відкриття Городу тодішній мейор Клівленду, Геролд Г. Брутон, був видав окрему офіційальну проклямацію, а привітання прислав теж тодішній губернатор стейту Огайо, Джан В. Брікер. Около 700 делеґатів і гостей XXII. Конвенції Українського Народного Союзу, що тепер власне відбувається в Клівленді, минулої середи відвідали цей город, щоб поклонитися увіковіченій там „пам'яті Велитнів Українського Народу", як це драматично описля говорив в своєму привітальному слові до Конвенції губернатор стейту Огайо, Френк Дж. Лоші, називаючи Український Культурний Город у Клівленді „шматком України" в Америці.

КОНВЕНЦІЯ У.Н.С. ОВАЦІЙНО УХВАЛИЛА ДОВІР'Я ГОЛОВНОМУ УРЯДОВІ

Клівленд, Огайо, 26. травня. В другому дні нарад XXII. Конвенції У. Н. Союзу, після звітів членів Головного Уряду і редакції „Свободи", Конвенція одноголосно, оплесками та повстанням з місць ухвалила довір'я дотеперішньому Головному Урядові і Редакції „Свободи", одобрюючи їхню дотеперішню працю.

„НАРОДНА ПОМІЧ" ВІТАЄ КОНВЕНЦІЮ У. Н. С.

Клівленд, Огайо, 26. травня. Під час вчорашніх нарад XXII. Конвенції У. Н. Союзу привіт цієї організації зложила друга українська братсько-запомогова організація, „Українська Народна Поміч". Привіт в її імені зложила делеґація з касієром п. Михайлом Дуткевичом на чолі та контрольором п. Михайлом Комічаком і редактором „Народного Слова", д-ром Романом Кришталським у складі.

ПРЕСОВА КОМІСІЯ КОНВЕНЦІЇ У. Н. С.

В склад Пресової Комісії XXII. Конвенції У. Н. С. входять: Д-р Лука Мишуга з уряду та С. Курляк, Т. Лютвіяк і М. Олексик.

ЗАХІДНІ АЛІЯНТИ В БЕРЛІНІ ПРИГОТОВАНІ НА ВСЯКУ МОЖЛИВІСТЬ

ПОРОБЛЕНО ВСІ ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ НА ЧАС КОМУНІСТИЧНОЇ МАНІФЕСТАЦІЇ В НЕДІЛЮ.

Берлін, 26 травня. Американський командант Берліна, ген. Максвел Д. Тейлор, заявив вчора ввечорі, що західні аліянти і німецьке управління та населення приготовані на всі можливості під час заповідженої на найближчу неділю масової комуністичної маніфестації та що вони рішені вдержати, а в разі потреби оборонити вільну частину міста, цей „острів в морі червоної ворожости". Генерал Тейлор твердив, що аліянти відповідальні за життя двох мільйонів населення в західних секторах та що пороблено всі можливі, теж військові заходи для оборони. Пороблено теж всі заходи, щоби не допустити до провокаційних випадків. В тій цілі американському персоналові заборонено вживати автостради між Берліном і Гельмштедтом від год. 5-тої рано до 7-ої після полудня. Большевицька підготовка до демонстрації йде вперед з новими обіцянками для німців з боку Совєтів. Преса заповідає, що в короткому часі мали б почався „переговори" між совєтським урядом і маріонетковим урядом Східної Німеччини для відновлення цивільної або навіть і військової німецької авіяції. Большевицький пропаґандивний шал проти Америки дійшов вже до того, що комуністична преса твердить, мовби американські літаки розсівають колорадських жуків по німецьких полях східної зони. В цьому добачується теж передвісників нових совєтських заходів для обмеження американської авіяційної комунікації з Берліном. Зі совєтського боку запевняється, що комуністичним демонстрантам заборонено переступати в західні сектори Берліна. Західні аліянти вже давно заповіли, що кожну спробу перейти в західні сектори вони здержать, в потребі навіть вживаючи зброї. Це, виходило б, переконало большевиків, бо східно-німецька комуністична поліція пробила помітні заходи теж зі свого боку, щоби не допустити демонстрантів до західних секторів.

ЗАХІДНО - НІМЕЦЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ УХВАЛИВ УЧАСТЬ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ РАДІ.

Бонн, Німеччина, 26 травня. — Бундесрат, вища палата західно-німецького парляменту, прийняла вчора більшістю 27 голосів проти 16 урядову пропозицію в справі приступлення Західньо - Німецької Федеративної Републіки до Европейської Ради. Справа, щоб стати законом, мусить бути ще апробована нижчою палатою парляменту, т. зв. Бундестаґом. Кінцеве рішення в цій справі мало б запасти вже в наступному тижні. Канцлер Аденауер, обороняючи становище уряду в цій справі, вивигав два головні арґументи: 1. Якщо Німеччина не прийме запрошення до Европейської Ради, тоді теж не матиме успіху плян об'єднання німецько-французької стальної і вугільної промисловості, та 2. В таких обставинах Злучені Держави готові „зревідувати" своє теперішню „про-німецьку політику".

ПРИПИНЕНО АМЕРИКАНСЬКУ ДОПОМОГУ.

Сайгон, Індокитай, 26 травня. — Місцеве американське посольство повідомило сьогодні про припинення практичного виконання програми американської господарської допомоги цій країні. Програма, що передбачує головно промислову і комунікаційну розбудову країни, буде започаткована первісно інвестицією у висоті 23,500,000 долярів. В повідомленні підкреслено, що американська допомога не має жадних окремих власних політичних цілей, як тільки бажання допомогти цій країні та відповідальній за неї Франції.

ГОСПОДАРСЬКА ІНТЕҐРАЦІЯ КИТАЮ СОВЄТАМИ

Токіо, 26 травня. — В поінформованих колах тут наводиться переконливі докази, що Совєтський Союз вже почав практичну господарську інтеґрацію величезних просторів Північного Китаю, з виразною метою кінцевого повного господарсько - політичного включення тої країни в совєтську систему. Стверджується, що на цих просторах вже почалася реорганізація адміністрації на совєтський лад, включно зі совєтськими „фахівцями".

Д. ГАЛИЧИН ЧЕРЕЗ АКЛЯМАЦІЮ ВИБРАНИЙ ПРЕДСІДНИКОМ У. Н. С.

РОМАН СЛОБОДЯН ОДНОГОЛОСНО ВИБРАНИЙ НА КАСІЄРА; ЗМАГАННЯ У ВИБОРІ КАНДИДАТІВ НА ІНШІ ПОСТИ

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО, 26. ТРАВНЯ. (Телефоном, год. 11. А.М.). — СЬОГОДНІ ПЕРЕД ПОЛУДНЕМ ДМИТРО ГАЛИЧИН БУВ ВИБРАНИЙ ЧЕРЕЗ АКЛЯМАЦІЮ ГОЛОВНИМ ПРЕДСІДНИКОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ. Голова Виборчої Комісії, Юліян Павчак, здаючи звіт Комісії, ствердив, що п. Галичин не має конкурента в кандидатурі і приявні одноголосно та через аклямацію вибрали його Предсідником. Негайно після того д-р Володимир Ґалан зголосив свою резиґнацію з кандидатури на головного секретаря, так, що змагання на вибір на цей пост відбудеться тепер між Григорієм Германом та Іваном В. Іванчуком. ПІСЛЯ ТОГО ВІДКЛИКАНО ІНШІ КАНДИДАТУРИ НА ГОЛОВНОГО КАСІЄРА І НИМ БУВ ВИБРАНИЙ ЧЕРЕЗ АКЛЯМАЦІЮ РОМАН СЛОБОДЯН.

Клівленд, Огайо, 26. травня. (Телефоном). — П'ятий день нарад XXII. Конвенції Українського Народного Союзу почався, після прочитання і затвердження протоколу з нарад попереднього дня повідомленням про вислід вчорашніх правиборів до Головного Уряду Організації. Дмитро Галичин є безконкуренційним кандидатом на головного предсідника, подібно як і кандидатура Романа Слободяна на головного касієра була піддержана одноголосно. На заступника предсідника залишилося три кандидатури з найбільшою кількістю голосів: Йосип Лисогір, Михайло Дубас і Андрій Смит. Кандидатами на заступника головного предсідника є: Геновефа Зепко, Марія Демидчук і Марія Малевич. На важливий пост головного секретаря піддержано кандидатури: Григорія Германа, Володимира Галана та Івана Іванчука. Кандидатами на головних контрольорів є: Дмитро Капітула, Степан Куропась, Володимир Коссар, д-р А. Т. Кібзей та пп. Литвин, Олексюк, Карбівник і Космина. Зголошено велику кількість кандидатур на головних радних. Вибори бальотами відбудуться сьогодні, але їх кінцевий вислід навряд чи буде відомий раніше, як пізно ввечорі або завтра рано.

ДМИТРО ГАЛИЧИН
Головний Предсідник У.Н.С.

КОНВЕНЦІЯ У.Н.С. РІШИЛА ПІДВИЩИТИ ПЕРЕДПЛАТУ НА „СВОБОДУ" ДО 50 ЦЕНТІВ

ВИСОТУ ОБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДНЕСЕНО ДО $5,000 ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК

Клівленд, Огайо, 24. травня. (Телефоном). — У вислід вчорашніх нарад над проєктами змін статуту, Конвенція У. Н. Союзу прийняла постанову про зрівняння суми обезпечення в У. Н. Союзі для чоловіків і жінок, підвищення віку обезпечення до 60 років (з 50 досі) та підвищено максимальну суму обезпечення з $3,000 до $5,000. Була розгорнулася довша дискусія в справі підвищки передплати на „Свободу" від членів УНСоюзу, у висліді якої вирішено підвищити передплату з 30 на 50 центів. Голосування було поіменне. За підвишкою голосувало 328 делеґатів (684 голосів), проти підвишки 76 делеґатів (155 голосів), здержалось від голосування 13 делеґатів (26 голосів) і 12 делеґатів (26 голосів) були неприсутні під час голосування.

ІЛЬЗА КОХ ПЕРЕД НІМЕЦЬКИМ СУДОМ.

Мюнхен, 26 травня. — Ільза Кох, відома німецька потвора в людському тілі, що була доглядачкою в націстівському таборі смерти і казала вбивати людей і здирати з них шкіру, відповідатиме тепер перед німецьким судом за злочини проти її власних земляків. На випадок засуду її грозить досмертне ув'язнення.

КІНЦЕВІ ПІДСУМКИ ТУРЕЦЬКИХ ВИБОРІВ.

Анкара, 26 травня. — Турецьке міністерство юстиції сьогодні проголосило кінцеві підсумки останніх виборів до парляменту, що дали рішальну перемогу створеній перед п'яти роками Демократичній партії. З повідомлення виходить, що участь у виборах узяло 7,916,091 осіб з усіх 8,095,576 уповноважених до виборів. З того Демократична партія одержала 4,242,831, а республіканці 3,165,096 голосів. Переможена у виборах республіканська-народна партія була при владі безперервно 30 років.

ФІНСЬКІ РОБІТНИКИ ВИСТУПИЛИ З МІЖНАРОДНОЇ КОМУНІСТИЧНОЇ ФЕДЕРАЦІЇ.

ГЕЛЬСІНКИ, Фінляндія, 26. травня. Не зважаючи на всі совєтські шантажі і погрози, ґроїчна Фінляндія не підкоряється і всіми силами намагається вдержати свою незалежність. До цих зусиль треба зараховати теж останнє рішення Фінського Конгресу Професійних Спілок, який виступив з опанованої комуністами Світової Трейд-Юнійної Федерації.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОПАМ'ЯТНИЙ ДЕНЬ

Довгий і важкий є наш життєвий шлях, без огляду на те, скільки років та в яких обставинах нам судилося жити. Мандруємо ми ним в наших національних спільнотах і у всякого своя доля на ньому. Одні йдуть навмання і не турбуються куди та чого, інші свідомо прямують до мети і хоч самі часто падуть на шляху, за те вони промощують його іншим та вказують їм напрям. Ці, що впали на життєвому шляху і не змінили ані не припинили свого походу, стають опісля цим вічним джерелом життєвої сили для тих, що приходять після них.

Вже від приблизно двох століть американський нарід врочисто обходить день 30-го травня як Пропам'ятний День, Меморіял або Декорейшин Дей, власне на згадку тих, що впали, промощуючи шлях іншим. Початково цей день святковано в деяких північних стейтах в честь вояків, поляглих під час Громадянської Війни. Перед закінченням Громадської Війни його вже обходили в деяких південних стейтах. Ці святкування не мали офіціяльного характеру. Щойно в 1868 році головнокомандуючий Великою Армією Республіки, Джан А. Лоґен, видав загальний розпорядок, призначаючи день 30-го травня для „прикрашування цвітами або в інший спосіб могил друзів, які полягли в обороні своєї країни''. З бігом часу поодинокі стейти зробили цей розпорядок своїм законом і тепер рік-річно обходиться 30-го травня прикрашуванням могил поляглих та вшановуванням їх пам'яти.

Американський Пропам'ятний День сходиться з українськими Зеленими Святами, замітними теж згадкою тих, що відійшли у вічність. Родини згадують своїх померлих членів, а громади і нарід згадує тих, що полягли в боротьбі за волю-долю.

В Пропам'ятний День в цій вільній країні ми підемо на могили наших героїв, традиційним звичаєм зложимо там цвіти, як вияв нашої вдячности, якої взагалі не можна виявити. Бо чи може бути досить велика вдячність для тих, що вмерли за наше життя і нашу волю? Але до їхніх могил ми можемо піти „повні віри, з піднесеним чолом, пошаною без міри''.

Але хто піде до безлічі усіх тих відомих і невідомих могил героїв по всіх просторах безталанної України? Хто злічить ті могили і положить на них бодай цвітку, як символ безмірної пошани? І хто віднайде ті могили, де „в болоті, ніби сирота, ніхто не знає, що там похований лежить стрілець, душа свята''? Ворогові не досить було, що він так туго начиняв українським трупом українську землю. Він і могили порозривав, бо вони для нього не менш страшні, як ці, що при житті осталися.

Правду говорив на конвенції Українського Народного Союзу губернатор стейту Огайо, Мр. Френк Лоші, стверджуючи, що Сталін вбив мільйони українців, але української душі йому не подоліти! З тих могил, де поховані борці за волю, встане колись і розквітне пишним цвітом сама воля!

А як в цей Пропам'ятний День ми вільно підемо до могил наших Героїв і віддамо їм пошану так, як „каже нам наше серце а не Сталін'', то згадаймо і віддаймо пошану і тим, що своїм трупом так густо засіяли українську землю, щоб і на ній зійшла воля. Вшануймо одних і других так, як це вказав нам Великий Линколн: „аби ми від цих вшановуваних поляглих набрали більшого запалу до цеї справи, за яку вони віддали останню мірку посвяти; аби ми тут свято постановили, що ці поляглі не згинули даремно та що нація, при Божій допомозі, матиме нове народження волі, та що влада народу, через нарід і для народу не щезне з лиця землі''. Тільки це буде належною пошаною тих, що їх згадуємо щорічно в Пропам'ятний День.

Турботи про товаровий експорт

Федеральні знавці американського експорту завважують, що загальна вартість товарів, вивезених закордон всіми країнами світу в минулому році, перейшла суму 62 біліонів долярів. Є це найбільший експорт в міжнароднім товарообміні від закінчення другої світової війни. У цьому експорті Злучеі Державн взяли участь з продуктами вартости 11 біліонів, хоч у попередньому році прихід з вивезених закордон товарів виносив 16 біліонів. Це значить, що американський експорт зменшився на 30 відсотків.

У біжучому році справа виглядає ще гірше. Вартість сирівців і продуктів, вивезених з Америки впродовж місяця березня, змаліла на 25 відсотків в порівнянні з експортом у минулому році. Вивіз деяких родів товарів змалів ще замітніше. Так напр. ткацькі фабрики звідомляють, що в першому кварталі цього року їх вивіз на закордонні ринки зменшився на 55 відсот., в порівнянні з попереднім роком.

Краєва дорадча Рада застановлялася над цим явищем і ствердила, що причинами цього є: 1) девальвація закордонної валюти; 2) зріст продукції в інших країнах поза кордонами Злучених Держав; 3) безупинні торги чужинних держав при наладнуванні товарообороту з Америкою, шоб їм дозволити на більший експорт їхніх продуктів до нас, з одночасним зменшеням американського експорту до них.

Одначе способу, як наладнати американський експорт на засадах взаємного товарообміну хоч на найблищу мету, досі не придумано. Саме оця недостача турбує уми фінансових та економічних експертів.

Тут треба пригадати, що добробут населення нашої країни не залежить виключно від кількости продукції, коли на продукцію нема збуту. Платня робітника буде тільки тоді втримана на відповідній висоті, а заробіток купця й продуцента тільки тоді забезпечений, коли випродукуваний товар найде покупця і консумента.

У недавно минулому половина світу була відрізана від американських ринків. Від 1948 р. советський бльок країн перестав спроваджувати товари з Америки. Інші країни, а їх є 11, почали продукувати більше товарів, ніж їм потрібно для їхнього населення. Це такі країни: Австралія, Кольомбія, Еквадор, Єгипет, Гаїті, Індії, Індонезія, Мексик, Еспанія, Швеція, Туреччина. Тому, що в них є надпродукція, вони не мають потреби спроваджувати товарів зі Злучених Держав.

Великобрітанія має свою складну проблему й вона шукає наладнаня своїх недоборів великим експортом, при чому між Злученими Державами й Британією приходить до конкуренції. Інші великі країни мають ще складніші проблеми, про які треба б писати окремо.

Не зважаючи на передбачування і різні школи економічної думки, надії американських експертів на більший вивіз не здійснюються. Міжтим кількість населення в Злучених Державах росте природньо і штучно, тобто через нову іміграцію, а населення Евpопи ще не устабілізувалося після другої війни. Економічні знавці радять, щоб Америка натискала на чужинні країни на дальшу знижку мита на імпорт товарів з Америки, покликуючись на засаду, що при більшім привозі товарів з закордону мусить прийти й вивіз своєрідних продуктів. Одначе це довга дорога, а міжтим випродукувані американські товарі вже накопичуються і ждуть на покупця.

Іван Кедрин

ПОЕТ ПОСТУПУ

У роковини смерти Івана Франка, 28. травня 1916 р.

Французи мають свого Жана Жака Руссо, філософа, природника, теоретика педагогії і сентиментального романописця; мають і могутнього Віктора Гюґо, що лучив, як мало хто інший, талант ліричного поета з талантом епічного повістяра та ще й пламенного співця народу. — Німці мають свого великого Гете, що є репрезентантом відразу кількох напрямків у німецькій літературі, від „Штурм унд Дранґ-у'' починаючи, через романтизм і реалізм до символізму включно, та водночас репрезентантом всіх родів віршованої і прозової творчости. Українці мають Івана Франка.

Універсалістів у всесвітній літературі взагалі дуже мало, а ще менше таких, які — як Гете — у кожній ділянці кожного роду і напрямку давали б архитвори. Іван Франко безумовно здобув собі в українському письменстві перше місце зараз після Шевченка — ширючінню свого таланту і величезним діяпазоном творчости. Журналіст і публіцист, новеліст і повістяр, лірик, драматург і епік, дослідувач літератури й літературний критик, автор віршованих казок для дітей та водночас соціолоґ, етноґраф і перекладач — імпонував Франко своїм знанням і хистом своїм сучасникам, імпонує і сьогодні нам. Але чи справді сутнє значення Івана Франка в універсальности його творчости? Адже він увійшов би на чільне місце української літератури, коли б залишився тільки автором прологу до „Мойсея'' і „Каменярів'', або тільки т. зв. Бориславських оповідань, або тільки 6-ти збірок його ліричних віршів із „Зів'ялим листям'' у проводі. І при всьому захопленні універсальним талантом Франка, саме зразки того таланту у різних ділянках поезії і прози підсувають думку: Чи не краще було б, коли б Франко був зосередився на одній ділянці і дійшов тоді справді до вершин не тільки українського, але й світово-письменницького маштабу?!

Нам відомо сьогодні аж надто добре, чому Франко не зробив цього: його била нужда, сіра українська нужда, яка стільки вірлят придавила й стільки орлам підрізала крила. Бився Франко все своє життя з отією нуждою, не вважаючи на гарний дім, що його дістав від громадянства, як ювілейний дар, до самої своєї незавидної, бідної смерти, ходючи недовго перед нею по вулицях Львова як Лазар-каліка. Бився усе своє життя, як риба об лід, борючись проти тієї долі, що його двічі — через людську глупоту і злобу — до в'язниці замикала, до карієри університетського професора не допустила, із редакцій викидала, зависними суперниками обставляла. Він був універсалістом, бо штовхав його до універсалізму його неспокійний дух і його всебічний талант, що реаґував на все переживане й бачене та казав відтворювати на папері. Але був ним і тому, щоб заробляти на хліб насущний, а не довільно вибірати собі тематику й поле творчої праці, як це міг робити багатир-аристократ Ґете.

Ні, не у скількости ні в різнородності творчости Івана Франка його значення для українського народу і навіть не у надзвичайно високій мистецькій вартості тих чи інших творів. Сутнє значення Івана Франка для українців у тому, що коли Шевченко був поетом, який будив український нарід зі сну і так голосно кликав над ним, щоб він уже більше ніколи не заснув, — то Франко штовхав український нарід вперед і не давав йому змоги пристанути. Із усіх, що діяли під впливом ворохобницьких ідей Драгоманова, що плили зі Швайцарії в Галичину, Франко сам був таким Драгомановим в Галичині, як поет, оповідач, літературний критик, науковець і запліднювач умів та талантів рівного йому і молодшого покоління.

Коли галичани вийшли з-поза загумінкових меж заскорузлости і провінціоналізму, то це львина заслуга Івана Франка. Коли соборність української думки перестала бути фразою вже у 80. рр. минулого століття і коли галичани перестали захоплюватися тільки читанням Шевченка і цілої групи післяшевченкової петерсбурзької „Основи'' та почали розуміти тих письменників на своєму власному ґрунті і творити за їх зразками, то в цьому заслуга першого великого соборника Франка. Він тому й по нинішний день з усіх галицьких письменників найбільш відомий і найкраще зрозумілий наддніпрянцям, що без уваги на тематику його творів — чи то оповідань із Дрогобиччини чи „Захаря Беркута'' з Тухольщини чи біблійного Мойсея — атмосфера його творів не має нічого ґеттоістичного, обласного, загумінкового.

Має Франко теж ще одну надзвичайно характеристичну спільну риску з Шевченком: не вмів лукавити, терпів за свої переконання і черпав дальше надхнення з власного терпіння та вірности своїм віруванням. Франко не був соціялістом для моди, яка тоді панувала, ані для оригінальности, а тому, що тоді соціялізм був поступом. Він описував по майстерному пролетарську нужду, сам переживаючи її. Він був одним із перших у нас реалістів, що доходив навіть до натуралізму в яскравості опису людських злиднів і злочинів і брудів, але водночас був тим романтиком-ідеалістом, що героєві одного з своїх оповідань казав боротися з градовою хмарою, яка грозила знищенням ланів рідного села. Іван Франко — це не список його творів. Це ціла епоха Західної України від якого 1875. р., себто вступу в університет, (1877. р. вперше арештовано Франка, у 1880. р. вдруге) до початку 10-их рр. нашого сторіччя, коли важка недуга Франка за життя, на кілька років перед смертю, спутала його можливості діяти, творити і впливати. Але тих округло 35 років життя країни і народу стояло під знаком духа Франка, творчого, неспокійного, самовільного духа, що не рахувався ані з мотивами користи (напр. стаття — „Поет зради'' проти Міцкевича зірвала відразу всі нитки, що в'язали його з поступовою польською пресою), ані навіть особистої приязни (гострий виступ критика проти давнього приятеля Павлика).

28. травня цього року минають 34 роки від смерти Івана Франка. Він усе ще є недосяжним титаном духа, що йому рівного нема в українській літературі. Але хоч 50 і 60 років ділить нас від часів, у котрих Франко вносив у Західню Україну творчий фермент, будучи каменярем на шляху поступу, проте і сьогодні основна проблематика життя і творчости Франка надалі для українців актуальна: і та сама нужда, що б'є українських творців і на Вкраїні і поза нею, і та сама потреба боротьби з маленькими людьми і їх маленькими душами. Франко мріяв про Мойсея, що виведе український нарід із єгипетської неволі. Він вірив, що український нарід „струсне Кавказ, впережеться Бескидом'' та, що Чорним морем покотиться гомін волі. Але знав, що м'ягке серце і хлопський рід і горда душа — це „три недолі важкі, невідступні'', які не дозволяють валити стіни. І Франко теж не знав, коли переродиться вдача народу, що не визбулась залишок селянського кріпацтва й сентименталізму та почуття меншевартости, проявлюваного гордими жестами. Але постать Франка є тим смолоскипом, що світить на шляху визволення себе з тягару тих трьох недоль.

ІВАН ФРАНКО

ПРОЛОГ ДО „МОЙСЕЯ"

Народе мій, замучений, розбитий,
Мов паралітик той на роздорожжю,
Людським призирством, ніби струпом вкритий!

Твоїм будучим душу я тривожу,
Від сорому, який нащадків пізніх
Палитиме, заснути я не можу.

Невже тобі на таблицях залізних
Записано у сусідів бути гноєм,
Тяглом у поїздах їх бистроїздних?

Невже повік уділом буде твоїм
Укрита злість, облудлива покірність
Усякому, хто зрадою й розбоєм

Тебе скував і запрісяг на вірність?
Невже тобі лиш не судилось діло,
Щоб виявило твоїх сил безмірність?

Невже задармо стільки серць горіло
До тебе найсвятішою любов'ю,
Тобі офіруючи душу й тіло?

Задармо край твій весь политий кров'ю
Твоїх борців? Йому вже не пишаться
У красоті, свободі і здоров'ю?

Задармо в слові твойому іскряться
І сила й м'якість, дотеп і потуга,
І все, чим може вгору дух підняться?

Задармо в пісні твоїй ллється туга
І сміх дзвінкий і жалощі кохання,
Надій і втіхи світлляная смуга?

О, ні! Не самі сльози і зітхання
Тобі судились! Вірю, в силу твого духа
І в день воскресний твойого повстання.

О, якби хвилю вдать, що слова слуха,
І слово вдать, що в хвилю ту блаженну
Вздоровлює й вогнем живущим буха!

О, якби пісню вдать палку, вітхненну,
Що мільйони порива зсобою,
Окрилює, веде на путь спасенну!

Якби!.. Та нам, знесиленим журбою,
Роздертим сумнівами, битим стидом, —
Не нам тебе провадити до бою!

Та прийде час, і ти вогнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказом, впережешся Бескидом,

Покотиш Чорним морем гомін волі,
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі.

Ольга Мак. Авторські права застережені!

„ЄЖОВЩИНА"

(Уривок з автобіографічних матеріялів).

В СТАНОВИЩІ ЖІНКИ „ВОРОГА НАРОДУ„

На другий день, зустрічаючи знайомих, проходжу з байдуже піднятою головою. Знаю, що одні з них є сповнені злодарством, а інші, навіть співчуваючи мені, будуть боятися вклонитися. Тому ліпше вдавати, що не бачу нікого . . .

А 22-го червня маю іспит!..

Звалившись на мене тяжким нещастям, арешт Олександра рівночасно наложив на мої плечі відповідальність за долю моєї родини. Умовини довколишнього життя були тверді й безжальні, і, щоб не заломитись під їхніми ударами, треба було їм протиставитись з таким самим твердим реалізмом. На сумних прикладах я бачила, які наслідки мало невміння панувати над собою. Жінки наших заарештованих професорів, попавши у владу відчаю, нагадували цілком божевільних. Мешкання їхні стояли розкриті навстіж, діти бігали без догляду, брудні голодні, а нещасні матері ходили по всіх усюдах, даремно добиваючись, за що заарештовані їхні мужі . . .

Олена перепала при іспиті не через незнання матеріялу, а через те саме невміння запанувати над собою.. Коли один з членів комісії кинув якесь уціпливе зауваження на адресу її чоловіка, бідна жінка розплакалась, розкричалася і заявила, що не бажає більше відповідати. Їй холодно порадили прийти до іспиту через рік, а тим часом добре передумати своє відношення до чоловіка. .

Другою, ще сумнішою жертвою, була асистентка хемії — донька старого професора К. Професор К. був удівцем і мав одну єдину доньку Євгенію, панну років 28-30. Євгенія була невилічимо хвора на серце і з тієї причини лишилася незамужньою. Батька і доньку лучила найніжніша приязнь двох істот, що живуть тільки одне для одного. Рідко коли можна було їх бачити окремо. Вони приходили до праці і відходили разом, разом проходжувались довгими коридорами в часи перерв, разом ходили на прогульки. Коли ж години їхньої праці розбігалися, то й тоді вони приходили разом аж до інститутських воріт і там прощалися. Євгенія поправляла дбайливо батькові краватку і комірець і щось тихенько йому говорила. Професор на прощання ніжно цілував її в чоло, і тоді вони розходилися. Арешт батька був для Євгенії страшним ударом. Вона покинула працю, і щодня її знаходили по кілька разів на вулиці в непритомнім стані. Прийшовши до пам'яти, Євгенія завжди бігла до НКВД. Де-хто чув, як увірвавшись до дижурної кімнати, вона кричала й домагалась звільнення батька, а натомість заарештувати її. По одному з таких днів Євгенія не вернулася додому, а на дверях мешкання з'явилася картка з сургучевою печаткою такого змісту: „Увага!!! Мешкання знаходиться під охороною закону власности держави, за порушення котрого карається з усією строгістю совєтського правосуддя!''...

Для мене всі ці приклади були доброю наукою, як не можна було поступати. Я не сміла розпачати, ні безвільно опускати рук: я мала діти, я мала на відповідальности стареньку свекруху! Я мусіла боротися за життя!

Стиснувши голову руками і сціпивши зуби, вчу останні сторінки непроробленого матеріялу. За один день іспит!.. За один день іспит!..

Серце?

Я дам собі з ним раду! Коли буде задуже докучати, візьму його в кулак і стисну міцно: ось так! І воно замовкне, спливаючи кров'ю . . .

Дипльом — ось моя мета! Основне — не провалитися на іспиті, не дати сатисфакції компанії комсомольських і партійних посіпак, що зарані вже смакують видовищем мого горя і приниження, як було вже з Оленою!

Серце мусіло мовчати!!!

І коли наступає день іспиту, вбираюся якнайдокладніше, довго укладаю перед зеркалом тремтячими руками волосся, підмальовую уста і — йду!

Іспитова заля наповнюється вщерть з нагоди такого цікавого видовища: жінка професора, заарештованого один день перед тим, складає іспит! Чи буде плакати? Мабуть буде! Буде плутатися в відповідях і матиме вигляд винуватий і благальний . . .

На саму думку про таку можливість стискаю кулаки і почуваю шалений наплив злобної впертости. Ні, так не буде! Так не буде!!!

Комісія є в повному складі з додатком директора, партійних представників і всієї професури. Наперед видно, що мені буде горяче, бо кожний з присутніх вважатиме своїм священним обов'язком провалити „жінку ворога народу''. Найсимпатичнішим з них є хіба сам професор іспиту — молодий жид, котрий нераз був гостем у нашому домі і котрий не побоявся на другий день катастрофи на очах всього людного інститутського подвір'я зупинити мене і висловити припущення, що чоловіка заарештували помилково і мусять незабаром звільнити.

Опинившись перед комісією, мобілізую всі сили і напинаюсь, мов натягнена струна, а мозок мій сверлує тривожна думка: „Тільки витримати взяту на себе ролю! Тільки не зірватись з того удаваного спокою! Тільки не зірватися!..''

На витягнений білет відповідаю без надуми. Всі три питання знаю твердо і, сама собі дивуючись, чую, як чітко і зв'язано звучить моя відповідь. Картка вичерпана бездоганно. Комісія починає шептатись і, по нараді, проти всіх правил, на мене починають сипатись з усіх боків найрізнородніші питання, частина котрих не має нічого спільного з іспитовим матеріялом. Я іронічно посміхаюся, але відповідаю так само спокійно і річево, без найменшого замішання і зупинки. Моя усмішка починає бентежити членів комісії, а тому, задаючи питання, вони уникають зустрічатися з моїм поглядом..

(Дальше буде).

Вол. Дорошенко

ІВАН ФРАНКО ВОРОГ КОМУНІЗМУ

1)

Як Шевченка, Лесю Українку й Коцюбинського, так і Франка намагалися большевики за всяку ціну зробити „своїм” письменником, змалювати його творчість у прихильному до комуністичної ідеології дусі. От, мовляв, як би жив тепер Франко, то був би з нами, комуністами, а не з клятими українськими націоналістами. Вирвавши пару цитат, спотворивши правдиве літературне і громадське обличчя письменника, старанно приховавши все те, що криком кричить проти такого безцеремонного фальшування, можна бумо ворога большевицької тиранії й московського ярма обернути в віддано їм співця.

Ми бачимо вже, як підчас 125-літнього ювілею Шевченка заскрипіли всі казенні пера, доводячи мовами народів СССР московсько-большевицьку правовірність пророка України. В 1941 році, з нагоди 25 ліття смерти така сама доля мала зустріти й незабутнього каменяра Західної України. Уже в принагідних розвідках, у пресі, у виставах і т. д. почалося підстригання й підмальовування Франкової творчости за московсько-большевицькою модою. Хіба так тяжко було насмикати пару цитат із юнацьких писань Франка, з його віршованої публіцистики або з недрукованих ним самим за життя і винорпаних із його архіву прозових і поетичних спроб, щоб потім зладити відповідну саламаху й підлити її комуністичним сосом? — Для цього не треба було особливого сприту, тим більше, що постанови партії були вже дані заздалегідь. То ж валяй за виробленим трафаретом!

І комуно-московські фахівці від української літератури почали валяти, старанно замовчуючи еволюцію Франкових поглядів, поминаючи думки, що їх висловив великий письменник у дозрілому віці, в добі найвищого розцвіту духових сил і таланту, думки, що цілком заперечують усякі твердження, немов би Франко міг спочувати большевицькій ідеології й бажати здійснення її в практичному житті.

Що большевицькі писаки намагалися, так би мовити, украсти у нас Франка, це не дивниця. Дивніше було, що й дехто з нашого національного табору намагався представити творчість великого будівничого Західньої України, як „деструктивну”, і тим шкідливу для української нації. Мовляв, Франко був сівачем большевизму на галицькому ґрунті.

Розуміється, що досить було б указати на величезні заслуги Франка для української нації на полі літературнім, науковім і громадськім, які геть заперечують такі намагання, але крім цих — посередніх — доказів, маємо й виразні свідчення самого письменника, які не полишають жадних сумнівів щодо дійсних поглядів його на комунізм. З них навіч бачимо, що Франко не тільки не був прихильником комуністичної „науки”, але раз-у-раз поборював цю, як сам її називав „згубну” доктрину, а про себе казав, що він **„ніколи не належав до вірних тої релігії”** — релігії ненависти й клясової боротьби. Франко не тільки не захоплювався пропагованим „Комуністичним маніфестом” устроєм, але, навпаки, ненавидів проповідуваний марксистами державний деспотизм і уніформізм, уважав, що здійснення ідеалів Маркса-Енгельса стало б великою гальмою людського розвитку. Комунізм, на думку Франка, для українства ще більший ворог, ніж царське самодержавіє! Звертаючися до українських прихильників соціялдемократичної церкви, він закликав їх бути насамперед українцями. Здається, нема потреби доказувати, що Франко в усій своїй діяльності все і завсіди був передовсім українцем. Як Шевченко рад був душу погубити за Україну, так і Франко накликував: „Віддай майно, і жінку, й себе за Вкраїну”!

Правда, в молодих роках Франко брав діяльну участь у соціялістичному русі, але його соціялізм не мав нічого спільного з релігією ненависти, навпаки, Франко завсіди підкреслює, що в основі його світогляду лежить щиролюдське, гуманне чуття.

Від 1898 р. Франко й формально розриває з соціялізмом, виступаючи з радикальної партії, яка мала уміркований соціялістичний характер, та в низці статтей рішуче бореться з комуністичними ідеями, що їх згодом так безоглядно й жахливо жорстоко почала проводити в життя російська большевицька партія.

Але ще перед тим Франко виступав із різкою, з'їдливою критикою комуністичної „науки”. В 1895 р. друкує він у свойому журналі „Життя і Слово” широку рецензію на книжку Ю. Бачинського „Україна ірредента”, в якій висміює „готові формули” соціялдемократів, при помочі яких вони з незвичайною легкістю вирішують усі найскладніші проблеми. Ось його слова:

„За проводом Енгельса та Каутського автор викладає „матеріялістичний світогляд”, в котрім находяться готові формули для вияснення найскладніших історичних явищ: релігія — це витвір буржуазії, національність — це витвір буржуазії, національна держава — це витвір буржуазії і т. д. А все це залежить від форми продукції, є тільки її виразом. Бодай то мати такий делікатний світогляд! Кілька формулок — і чоловік кований на всі чотири ноги, попросту бери та й мудрість ложкою черпай А що найцінніше, так це те, що при помочі цього світогляду вся будучина відкрита перед тобою, мов на долоні”. („Життя і Слово”, т.4, кн. 6, ст. 482).

1897 р. містить Франко у цьому ж самому часописі перекладні статті Б. Шоу й Г. Бакса, присвячені критиці теорії й практики соціялдемократичної партії та свій реферат „Соціялізм і соціялдемократизм”, в якому, наперекір твердженням соціялдемократів про самостійність і повну оригінальність Марксової теорії, наводить джерела, з яких виріс марксівський світогляд. До цієї справи вернувся Франко й сім літ пізніше в рефераті „До історії соціялістичного руху” (ЛНВістник” 1904, кн. 3), де виказує залежність „Комуністичного маніфесту від писань французького соціяліста Консідерана.

Критику соціялдемократичних поглядів уважав Франко за дуже корисну для українського громадянства, особливо для молоді, що безкритично захоплювалася тоді цими поглядами: Може - писав він, містячи статтю Шоу, для наших українських правовірних соціялдемократів, що вірують у одиноко спасаючих Енгельса й Каутського, буде тут дещо займаючого („Життя і Слово” 1897, кн. 1, ст. 17).

А з приводу західно-европейської критики соціялдемократичних ідей, зауважує:

„Такі удари від людей, прихильних соціялізмові, йдуть тепер чим раз частіше і нам здається це об'явом цельми корисним: правдивий соціялізм, ідея будущого братертва людського може тільки виграти на тім, коли люди позбудуться ілюзій і хибних доктрин.” (Соціялізм і соціялдемократизм”, „Життя і Слово” 1897, кн. 1, ст. 292).

Далі буде)

Міжнародна вистава торгівлі у Вашінгтоні

Вашингтонові — столиці, не першина й це новина вистави міжнародного характеру. Але остання, хоч відносно не велика Вистава Міжнародної Торгівлі, що її влаштувала Школа Закордонної Служби (Скул оф Форейн Сервіс) Університету Джорджтави в днях від 8-14 травня ц. р., була в одному новиною: участю в ній нової окремої нації — української, і то участи, що мала неабиякий успіх.

Ще два дні до відкриття вистави, організатори її, силою безвладносто й традиції, не думали про нас, як кандидатів між запрошеними націями світу. Але, поінформовані колегами, українськими студентами, не тільки запросили нас українців Вашингтону і призначили одне з найкраще положених місць на українську виставку, але й запевнили всю можливу поміч зі свого боку. І так, за кілька годин у навечеря відкриття вистави — кілька наших громадян, а особливо громадянок, майже самі скитальці з о. Возняком на чолі, зібрали матеріял і влаштували станок.

І треба підкреслити, що наша виставка, своїм естетичним укладом і вмілим добором матеріялу стала неначе центральною точкою імпрези. Коли другі народи показували головним чином свої експортові вироби чи сирівці або туристичні можливості своїх країн, то українська виставка мусіла, силою обставин, чарувати своїм народнім мистецтвом. Вишивки — найбільше їх з багатої збірки п-ні Карли Процьків, прегарні різьблені речі — головно зі збірки п-ні Дарії Ніжанковської (між ними напр. оригінальна тарілка роботи старого Шкрібляка) творили основу вистави; доповнювали її інформативна література, мала карта України, альбом „Українське Мистецтво”, збірка мистецьких фотографій Київської архітектури, (збірка проф. Повстенка), різьблений Тризуб і синьо-жовті прапорці.

Ми привикли вже до цього, що наше народнє мистецтво збуджує загальний подив і признання. Не диво, що було так і на Виставі Світової Торгівлі; і нам все наново було приємно чути слова захоплення від глядачів і організаторів. Та, здається, не в тому успіх цеї нашої виставки. Він — у тому середовищі, в якому відбувалася вона, у роді її організаторів і гостей.

Ото ж було всього разом 93 станки в великому голі, де й наш, та в кількох менших залях. Крім деяких експортових фірм, корабельних і летунських ліній, учавсниками були усі держави Північної, Середущої й Південної Америки і більшість держав усіх других континентів. І в цьому „народів вольних колі” — зайняла своє місце Україна, зі своїм державним прапором і гербом. Держави з-за „Залізної Заслони” не брали участи в виставі, але крім нас, ще Польща, Мадярщина й Румунія мали там свої станки, влаштовані еміґрантами. Очевидно, це тільки маленький відтинок міжнародних відносин, але й він для нас багато значучий.

Виставу організувала, як згадано вище, Школа Закордонної Служби Університету Джорджтави. Студенти її — це майбутні американські політики—дипломати. Сьогодні (за статистикою державного Уряду Закордонної Служби) — бувші студенти цеї школи займають друге чисельно місце — за університетом Гарвард — у дипломатичній службі по цілому світі. Ото ж ці студенти влаштували виставу; вони прийняли окремішність української нації за факт; ми здобули між ними приятелів. що не тільки щиро помагали, але як упорядчики, простудіювали нашу інформативну літературу і з запалом інформували гостей про українське питання, історичне положення, змагання, пояснювали Тризуб; вони — ці студенти, були найбільше безпосередніми й через те цінними глядачами: глядачами, що не тільки дивляться, але й учаться з того, що бачать.

А між другими глядачами були на першому місці американські політичні діячі та амбасадори чужих країв і їхні співробітники. Декан дипломатичного корпусу, французький амбасадор Бонне був головним промовцем при відкритті вистави та одним з перших достойних гостей, що зупинилися з подивом при нашому станку. Відомий сенатор Тефт казав і відфотографуватися на тлі нашої виставки.

І, вкінці, не маловажні оці понад дев'ять тисяч других глядачів—гостей, що приковані красою наших експонатів, інтересувались теж нашою країною і її долею, і виносили спомин естетичної насолоди, зв'язаний з ім'ям України, окремішнього народу з-під знаку Тризуба, що тепер поневолений, але змагає до волі і на неї заслуговує. Коли тільки оте враження втирається в пам'ять стільки тисяч інтелігентних гостей, то й це чималий успіх.

А Школа Закордонної Служби Університету Джорджтави уже проектує на початок нового шкільного року, в жовтні 1950 року, влаштувати „Український тиждень” з рефератами і показом нашої культури, фолькльору, та історичних і політичних матеріялів. Буде це неабияке завдання української громади допомогти в цій важливій імпрезі.

ЮСТ.

Р. Коцик

Де вони?

В часописі „Свобода” появилися під цим наголовком статті п. В. Мудрого і п. О. Татомира. Я хотів би подати список жертв московського варварства, якого допустилися сталінські опричники в заліщицькому повіті, на Богу духа винних українцях. Хай це буде також квіткою на їх забуті могили з нагоди цьогорічних Зелених Свят. Список не цілком повний, але я подаю лише достовірні і правдиві факти про людей, котрих я особисто знав.

1. Д-р Маріян Долинський, ем. директор шпиталю в Заліщиках, арештований в осені 1939 р. помер в тюрмі в Тернополі. Його родину (дружину, сина і 80 літню тещу) вивезено в Казахстан.

2. Василь Бараник, адвокат, б. сенатор, арештований, пропав.

3. Олекса Суярко-Животівський, купець, арештований, пропав; дружину вивезено в Казахстан.

4. Роман Скоморівський, купець, арештований, пропав, — сем'ю вивезено.

5. Василь Ткачук, учитель, диригент хорів, арештований і вивезений десь на Сибір. Усі вони зі Заліщик.

6. О. Павло Вецал, парох с. Садок, пов. Заліщики, арештований і вивезений, десь на Урал, пропав.

7. Степан Грицик, директор школи в Цапівцях, арештований враз з дружиною, пропав.

8. О. Омелян Боярський, 76 літ, парох села Новосілка Костюкова, пов. Заліщики, розстріляний, під своєю церквою, в липні 1941.

9. О. Антін Ричаківський, 37 літ, завідатель парафії Хмелева, замордований НКВД-истами на подвірю в липні 1941 р.

10. Микола Хомин, суддя з Тлустого, арештований, пропав; дружину з двома дітьми депортовано.

11. Др. Р. Руденський, лікар в Білобожниці, зять Др. М. Долинського, заарештований, був засуджений враз з дружиною на 15 літ тюрми, пропав.

12. Тарас Кметюк, селянин-кооператор, літ 32, з Хмелеви, розстріляний в березні 1944, на донос полоненого Москаля, котрого з милосердя прийняв в хату і переховав перед Німцями.

Зазначую, що список неповний, подаю лише мені особисто знаних людей, до квітня 1944.

Для характеристики воєнних втрат подаю декілька цифр про село Хмелева, пов. Заліщики.

Село Хмелева, нараховувало в р. 1939 усіх 874 мешканців, з того 9 поляків і 15 жидів. В р. 1948, після достовірних відомостей остало в Хмелеві до 450 душ, самих українців. Поляки виїхали, зі жидів всего 5 уратувалося, 5 осіб українців є на еміґрації. Де ж решта? Де природний приріст? Це ж майже 10 років часу.

Сухі цифри найліпше вказують на „щасливе, радісне, заможне” життя в совєтському „раю” і кличуть про пімсту до неба.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА—ЦЕ СИЛА.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ”

Пожертви, надіслані на цю ціль, як теж добровільну доплату до передплати „Свободи”, потверджуємо з подякою проголошенням в цій рубриці.

Листа: ч. 12.

Відділ:	Жертва:
Данило Попович	$ 1.00
Mysiuk Olha	1.00
Marusiak P. F., Canada	1.00
221 Володимир Вітовський	1.00
337 Juliana Worney	1.00
361 Ризванюк Іван	2.00
419 Constantine Zelenko	1.00
473 Нагут Нуз	1.00

Заклик в справі Української Оселі

Українське Громадянство було повідомлене, що 28-го травня, 1950, відбудеться „Велике Віче” в справі Української Літньої Оселі. Однак, з огляду на це, що Комітет Української Молоді Метрополітальної Округи дає на цей самий день і годину свою мистецьку імпрезу в Тавн Гол, — Організаційний Комітет Української літньої Оселі рішив відложити **„Велике Віче” на суботу 10-го червня, 1950, точно в 7ій годині вечером у Стайвесент Гай Скул, при 15 Стріт і Перший Евеню.**

Організаційний Комітет просить, щоб урядники всіх товариств і організацій Ню Йорку, Ню Джерзі й Коннектикат скликали перед 10-тим червня сходини, та ухвалили щедру жертву на купно Української Літньої Оселі, як також заохотили членів до масової участи й зложення датків на Вічу.

Українські Громадяни! Якщоб хто з нас запитав, чи треба для української дітвори рідних шкіл, ми здивувалися б, що хтось може таке питати. А чи треба українській дітворі Українських Осель? Так, треба й то не менше як школи! Бо де грозить найбільша небезпека українській дітворі? На вулицях великих міст! А де найбільше часу проводить наша дітвора в часі вакацій? На вулицях тих великих міст! Там вона на брудних і гарячих камінях тратить своє здоров'я та марнує свій час. Там без відповідної опіки вона підлягає всім злим впливам та відчужується від всього, що рідне. Там вона пропадає, бо нема своєї літньої оселі. Збережімо нашу українську молодь на власній оселі! Даймо їй можливість перевести вакаційні дні на свіжому повітрі, серед гір та під відповідною опікою!

Приходьте на велике Віче!

Купімо українській молоді українську літну оселюъ Цим доконаємо великого діла!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

БАЛТИМОР, Мд.

Українці маніфестують

Дня 21. травня ц. р. відбулась у Балтимор, Мд., величава маніфестація „I am an American”, в якій взяла участь також українська група. Для підготовлення цього виступу був створений окремий комітет, на чолі якого став п. Г. Кенні. В склад комітету входили представники всіх установ, що діють на терені Балтимор. Коли всі інші групи виступали в своїх одностроях з оркестрами, то українська група виступила без спеціяльних улаштувань, за те чисельно. Машерувала добра сотня чоловіків, твердими майже вимуштруваними крорами, мимо того, що перший раз сформувала в колону на вулиці в збірному пункті. Українську групу рясно оплескували тисячі глядачів а на трибуні привітали її представники цивільної і військової влади.

Правда, що українська група могла бути численніша, передовсім жіноцтво могло виступити численно в національних строях, які були б безумовно витримали конкуренцію перед іншими групами. Але, на жаль, того не було. Навіть окремі чоловіки, особливо ті, що мають найбільші претенсії бути в проводі всьої громадськости, показались на збірному пункті, а коли треба було постояти і почекати на чергу в довжезних колонах демонстрантів, якось пощезали і в марші вже їх ніхто не бачив.

У маршевій українській колоні взяли участь передовсім нові іміґранти, а старих і тут народжених було дуже мало.

Учасник.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ЗМІНА НАЗВИ УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЧОГО СОЮЗУ

XII. КОНВЕНЦІЯ РІШИЛА ПЕРЕІМЕНУВАТИ ОРҐАНІЗАЦІЮ НА „УКРАЇНСЬКИЙ БРАТСЬКИЙ СОЮЗ"

Скрентон, Па. — В днях від 15-го до 21-го травня тут відбулася XII. Конвенція Українського Робітничого Союзу, яка між іншими рішила змінити назву організації на „Український Братський Союз", доручаючи виконання цеї постанови Виконавчому Комітетові. Конвенція вибрала новий головний уряд в такому складі: Виконавчий Комітет: Антін Батюк — голова; д-р Н. М. Тацій і Олександер Гавелюк — заступники голови; Теодор Миник — секретар; Володимир Гавриляк — заст. секретаря; Едвард Попіль — скарбник; Дмитро Старощак — заст. скарбника. Контрольна Комісія: Олекса Матейко, Катерина Доманчук і Йосиф Харина — члени, та Павло Грицишин, Михайло Енджейовський і Дмитро Завойський — заступники. Головна Рада: Василь Довгань, Степан Кривоус, Василь Вітушинський, Іван Жуцький, Текля Калина, Михайло Скрабут, Степан Ковалишин, Теодор Калитка, Василь Костишин, Михайло Білах, Іван Чупрун та Степан Бойко. Між резолюціями є одна в справі піддержки Українській Національній Раді та одна в справі співпраці з Українським Конґресовим Комітетом. В цій останній справі доручено Виконавчому Комітетові „увійти в переговори з проводом УККомітету в справі реорганізації цеї установи на широкій демократичній базі і устійнення основних принципів її діяльности." Ухвалено цілий ряд справ для добра організації та вислано телеграму Президентові Труманові з висловом „солідарности з усіми оборонними заходами проти імперіялізму совєтської Москви".

СССР ПОБИВ ОДИН СВІТОВИЙ РЕКОРД

Совєти побили один не дуже заздрости гідний рекорд. Мовиться тут про число тюрем. Ні одна країна в світі не має такого їх великого числа.

Один бувший директор совєтської тюрми в місті Б., який нещодавно вибрав свободу, подає кілька дуже точних свідчень в цій справі:

На території СССР до 1941 року існувало 8.650 тюрем. — Сьогодні їх є вже 11.760. В це число не входять тюрми держав-сателітів: Польща — 670, Румунія — 115, Болгарія — 48, Чехословаччина — 53, Югославія Тіта — 73, Альбанія — 24, Мадярщина — 43.

Через ці тюрми переходить річно 10 до 12 мільйонів осіб.

До цього переліку не входять також: а) Сіб-ляґ (сибірські ляґри), б) концентраційні табори, в) політичні ізолятори, г) табори примусової праці.

Ось приблизний образ дійсного поступу Совєтів на цьому відтинку:

Роки	Число тюрем
1918-20	3.450
1920-25	4.600
1925-30	6.630
1930-35	7.645
1935-40	8.650
1940-45	10.240
1945-50	11.760

На Україні в 1919 році начислювано: 115 тюрем, 24 концентраційних таборів, 5 політичних ізоляторів і 145 таборів примусових робіт. — Останні зконцентровані у вуглевому басейні та великих індустрійних осередках. При потребі, вони міняють місця і назву та пересуваються з области в область.

(За „Голосом України", ч. 9. 1950, Малін, Бельгія).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ҐВІЛІНҐ, ВА

Свято Державности і Соборности

В память Злуки Українських Земель влаштивано 22 січня Вілінською громадою на галі Українського клюбу гарне й урочисте свято. Вступне слово мав п. Медвідь, в якім пояснив ціль і вагу того дня. Потім промовляв містоголова У. К. К. п. Мих. Дуткевич, котрий прекрасно зясував дійсність, звязану з днем 22 січня 1919 року, о. О. Склепкович, котрий згадав про геройчний бій під Крутами. Другим виступим п. Дуткевича була обширна доповідь про ціль і завдання У. К. К. Бесідник не забув згадати за новоприбулих скитальців, які знаходяться в тяжких обставинах і закликав громаду до дальшої помочі. Його слова зробили помітне враження на публику.

По святі відбувся вибір відділу У. К. К., в склад якого ввійшли: предсідник Василь Когут, заст. предсідника Михайло Бліщ, секретар Олекса Куцло, заст. секретаря Михайло Медвідь, касієр Юрій Сєвний і заст. касієра Степан Грушкевич. Контрольори: Іван Шалева, Петро Вітенко й Іван Шалева ст.

ШПИГУНСЬКА ЛИХОРАДКА В АЛЬБАНІЇ.

Лондон, 26 травня.—В Альбанії, як і у всіх країнах совєтської „народної демократії" поширюється справжня шпигунська лихорадка. Радіо та всі інші засоби пропаганди намагаються цим виправдати жахливий внутрішній терор. Альбанське радіо сьогодні знову повідомило про арешт трьох „вишколених американцями шпигунів і саботажистів". Вони мали „признатися" до вини.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ВЕЛИКА ІМПРЕЗА МОЛОДІ В ТАВН ГОЛ

Ню Йорк, 26. травня. — В найближчу неділю, дня 28-го травня, о год. 2,30 після полудня відбудеться в Тавн Гол при 113 Вест 43 вулиці цьогорічна велика імпреза зорганізованої в Метрополітальному Комітеті місцевої української молоді. Замість традицийних вже дотеперішніх „Гомонів України", якого в цьому році не вспіли на час підготовити, відбудеться концерт переможців з недавнього конкурсу таланів. В концерті виступлять: оперові співачки, сопран Євгенія Мозгова-Винниченко, що тільки в минулому році приїхала до цеї країни з европейської скитальщини, та Анна Тростянецька-Гейнес; відомий соліст з Капелі Бандуристів, баритон Михайло Мінський; 11-літня піяністка Лоіс Анна Неґрес та піяністка Корнелія Ґайовська. Концерт заповідається як репрезентативну українську культурну імпрезу в цьому сезоні в Ню Йорку. Комітет Української Літньої Оселі, що на цей день вже був проголосив своє велике віче, відложив його до дня 10-го червня, щоб дати нашому громадянству можність взяти масову участь в цій репрезентативній імпрезі нашої молоді.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 15. травня 1950 р. померла в Вест Пулмен членкця Сестр. ім. Рождества Пресв. Богородиці, від. 216 УНСоюзу в 62. році життя

ОЛЕНА ШПОРЛЮК.

Покійна походила зі села Кривого, пов. Радехів, Галичина. Полишила в смутку сина Стефана і 5 внуків. Похорон відбувся в четвер, 18. травня 1950 р.

В. Й П.
А. Синіцька, секр.

Дня 25. березня, 1950 року помер

СТЕФАН ГРОС
(Ґордійчук)

член 132 відділу УНСоюзу в Мікіспорт, Па.

Покійний походив зі села Устечко, пов. Заліщики, Західна Україна. Полишив у смутку жену Адольфу і дочку Стефанію.

Похорон відбувся з дому жалоби до церкви а відтак на цвинтар св. І. Хрестителя.

В. Н. П.

Дня 15. квітня 1950 року помер

ТЕОДОР КУРУНА

довголітний член Тов. Рогатинщина, від. 396 УНСоюзу в Піттсбурґу, Па. Покійний був довгі роки предсідником Тов., як також був вибраний делеґатом на 20. Конвенцію УНСоюзу, в Гарисбурґу, Па.

Покійний походив зі села Коростовичі, пов. Рогатин, Західна Україна.

Полишив в смутку сина Василя і Дочку Юлія Берінґер і 4 внуки, та рідну сестру Анну Дяк. Похорон відбувся 19. квітня 1950 року.

В. Н. П.
А. Слободян, секр.

Нові іміґранти

Українці, що приїжджають старанням ЗУАДКомітету кораблем „Дженерал Гайнцелмен" до порту в Ню Йорку дня 31-го травня ц. р.:

Баранів Микола, Віра, Анна, Марія; Белюх Степан; Хробатенко Юлія, Анна; Хустинський Микола, Олена; Федін Яків, Варвара; Іванова Сикліта; Яременко Ігор, Михайло, Марія; Кісіль Іван, Марта, Володимир; Лесків Іван, Марія, Любомир, Орест, Дарія; Луценко Михайло; Мицак Михайло, Антоніна; Озеренчук Татяна. Процик Нестор; Приходченко Микола; Рохман Дмитро, Олена, Ярослав; Романенко Марко; Явдоха, Рубакова Параскевія, Ірена; Рудакевич-Бибик Василь, Іванна, Марта, Євген; Совяк Катерина; Стефанський Микола, Надія; Свора Іван, Аґрипіна, Тамара; Швець Василь, Анна, Петро; Заґродський Осип; Слабий Василь, Евдокія; Сімоненко Андрій, Параска, Ольга, Марія, Микола.

ПОШУКУВАННЯ

Пошукую о. ЛЬВА ДОРОША гр. кат. священника, який з ріднею прибув 1949 р. з Німеччини до порту в Ню Йорку. Ласкаве повідомлення про місце його перебування прошу слати на адресу: W. Zacharijasewycz, 1319 N. Maplewood St., Chicago 22, Illinois.

п. ОЛЕНА ЛЕГКА і ЛЕОНИД ДМИТРЕВИЧ пришліть свою адресу: E. ZINCHENKO, 1062 Fry Street, Chicago 22, Illinois.

СПРАВЛЕННЯ ДРУКАРСЬКОЇ ПОМИЛКИ

У статті І. Кедрина п. з.: — „Збройна сила" у числі з 23. ц. м. через пропущення слова „не", вкралася помилка, яка змінює основно думку: Має бути: „Збройна сила не існує, як вартість сама для себе.'." (У дальшому є умотивування тієї думки).

ТАРЗАН, ч. 2353. Життя Джени в небезпеці.

Коли раннім ранком Манзен відкрив, що Тарзана нема, він підскочив з люті й розбудив інших.

„За те відпокутує смертю його дружина" — заприсягнув мстивий провідник, коли вони вибиралися до табору.

Коли наставав день, Тарзан повернув Тантора на дорогу до його череди...

...і поспішив, щоб зійтися з ловцями.